

KS. STANISŁAW DYK

CELEBRACJA EUCHARYSTII
JAKO PRZESTRZEŃ REALIZACJI WEZWANIA
DO NOWEJ EWANGELIZACJI

CELEBRATING THE EUCHARIST
AS A SPACE FOR FULFILLING THE CALL FOR NEW EVANGELIZATION

Abstract. The content of the article answers the question of how celebrating the Eucharist can become a space for fulfilling the call to new evangelization. In answering this question, the possibilities of implementing such elements in the new evangelization, such as new enthusiasm, new means of expression, and kerygmatic and missionary methods were presented for celebrating the Eucharist. It has been shown that a new fervor can take the form of a celebration with renewed faith and the naturalness of experiencing God's presence. This new way of expressing fervor should be integrated into the adaptive possibilities of the liturgical celebration without violating the holiness and mystery of the Eucharist. The motive for applying the kerygmatic method is Christ's Passover event, which is made present in the Eucharist and is the kerygma's content source in the strict sense. The missionary method, on the other hand, can be manifested, for example, in the Mass homily opening up to the problems and desires of de-Christianized people.

Key words: celebration of the Eucharist; homily; new evangelization.

Program duszpasterski Kościoła w Polsce na lata 2019-2022 pod hasłem „Eucharystia daje życie” jest poświęcony misterium Mszy św.: jej istocie, celebracji oraz wpływie na chrześcijańską duchowość. Pośród głównych zamierzeń programu znajduje się troska o odkrycie przed wiernymi wartości i znaczenia Eucharystii jako źródła i szczytu chrześcijańskiego życia (por. KL 11) oraz doprowadzenie do niej tych, którzy w różnym stopniu od niej odeszli.

Ks. prof. dr hab. STANISŁAW DYK – kierownik Katedry Homiletyki, Wydział Teologii, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II; adres do korespondencji: Al. Raławickie 14, 20-950 Lublin; e-mail: standyk@kul.pl; ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7337-0035>.

Jako główne przestrzenie realizacji powyższych celów wskazuje się chrześcijańskie przepowiadanie, zwłaszcza mistagogię oraz celebrację liturgiczną¹. Powyższe cele należy wkomponować w ciągle aktualne wezwanie do nowej ewangelizacji, zwłaszcza że mamy do czynienia z narastającymi procesami sekularyzacji i dechrystianizacji. Powstaje zatem pytanie: w jaki sposób celebrację Eucharystii można włączyć w dzieło nowej ewangelizacji? Niniejszy artykuł jest próbą odpowiedzi na tak postawione pytanie. Akcent został w nim położony na podkreślenie znaczenia homilii eucharystycznej, która jest integralną częścią celebracji liturgicznej (por. KL 52).

Na wstępie warto przypomnieć, że nowa ewangelizacja jest częścią ewangelizacji w sensie szerokim, czyli wszelkiej działalności Kościoła, która prowadzi do udziału w misterium Chrystusa ogłoszonym w Ewangelii. Nowa ewangelizacja ma jednak własne znamiona – nowy zapał, nowe formy komunikacji wiary zdolne skuteczniej komunikować orędzie Ewangelii oraz nowe metody ewangelizacyjne². Ważnym wyróżnikiem nowej ewangelizacji są także jej adresaci, których Jan Paweł II określa jako osoby, które w różnym stopniu utraciły „żywy sens wiary albo wprost nie uważają się już za członków Kościoła, prowadząc życie dalekie od Chrystusa i od Jego Ewangelii”³. W nowej ewangelizacji chodzi głównie o człowieka, którego nazwać można „ochrzczonym niewierzącym”, lub też takiego, którego wiara jest sprowadzona do wymiaru zewnętrznego bez żywej relacji z Bogiem. W związku z tym na styku między realizacją wezwania do nowej ewangelizacji a celebracją liturgiczną mogą się rodzić swoistego rodzaju „napięcia”, które wymagają wyjaśnienia. Również i one będą treścią tego opracowania. Dzieje się tak choćby dlatego, że celebracja Eucharystii jest skierowana ze swej natury do osób ugruntowanych w wierze oraz rządzi się wewnętrznymi prawami uregulowanymi przez normy liturgiczne.

¹ Por. R. CHROMY, *Eucharystia daje życie. Tematyka, założenia i cele programu duszpasterskiego dla Kościoła w Polsce na lata 2019-2022*, w: *Wielka tajemnica wiary. Program duszpasterski Kościoła w Polsce na rok 2019/2020. Zeszyt teologiczno-pastoralny*, red. J. Bartoszek, R. Chromy, K. Piechaczek, Instytut Gość Media, Katowice 2019, s. 14-20.

² Por. S. DYK, *Nowa ewangelizacja – konkretne wezwanie*, Wydawnictwo „Przystanek Jezus”, Gubin 2015, s. 48-70.

³ JAN PAWEŁ II, *Encyklika o stałej aktualności posłania misyjnego „Redemptoris missio”*, w: *Encykliki Ojca Świętego Jana Pawła II*, Wydawnictwo św. Stanisława, Kraków 1996 (dalej cyt. RM), nr 33.

1. CELEBRACJA LITURGICZNA A NOWY ZAPAŁ I NOWE FORMY PRZEKAZU WIARY

Nowa ewangelizacja – ze swoim nowym zapałem oraz nowymi formami przekazu wiary – może prowadzić niektórych duszpasterzy i osoby świeckie do wprowadzania w przestrzeń celebracji liturgicznej takich środków wyrazu, które naruszają godność i świętość Eucharystii. Na tym tle dochodziło w polskim duszpasterstwie do wielu nieporozumień, wskutek których zaczęto mylnie utożsamiać dzieło nowej ewangelizacji z duszpasterskimi „nowinkami” o charakterze formalnym, które naruszają powagę Eucharystii, stając niekiedy w sprzeczności z normami liturgicznymi określonymi przez Kościół.

Tymczasem celem stosowania nowych form przekazu wiary jest nic innego jak tylko skuteczne komunikowanie zbawienia objawionego w Chrystusie. Cel ten jest tożsamy z sensem celebracji liturgicznej, w której Zbawiciel ofiarowuje się ludzkości jako źródło Boskiego życia⁴. Na wstępie należy zatem stwierdzić, że liturgia sama z siebie ma zdolność komunikowania zbawienia. W niej bowiem obecność i zbawcze działanie Boga są realne, a ich doświadczenie obiektywne. Liturgia zawiera w sobie skarb życia Kościoła – jest zapisem jego nieprzerwanej i ciągłej tradycji wiary, tradycji doświadczenia Boga żywego⁵. Wystarczy ten skarb jedynie pokazać.

Problem może leżeć w sposobie ukazywania tego skarbu, to znaczy w sposobie świętowania, celebrowania Eucharystii. To tutaj istnieje przestrzeń dla nowego zapału ewangelizacji, to znaczy dla ożywczego fermentu Ducha Świętego, który jako jedyny może pomóc w ponownym odkryciu pokładów życia Bożego obecnego w Eucharystii. Nie chodzi tu jednak o naruszanie norm liturgicznych, lecz o celebrację z entuzjazmem i dynamizmem właściwym dla żywej wiary. Każdy, kto się zbliża do Eucharystii, winien czynić to w żywej relacji z Bogiem, otwierając się na działanie Ducha Świętego, który jest zawsze pierwszym Mistagogiem⁶. W tym sensie wezwanie do nowego zapału w ewangelizacji jawi się także jako sposób na autoewangelizację Kościoła. Wspólnocie wierzących zawsze bowiem grozi niebezpieczeństwo samozwiecczenia – niebezpieczeństwo utraty żywego kontaktu z misterium Trój-jedynego Boga. Dlatego też nowa ewangelizacja nie jest jedynie związana

⁴ Por. JAN PAWEŁ II, *List apostolski w związku z przygotowaniem Jubileuszu Roku 2000 „Tertio millennio adveniente”*, w: *Wybór listów Ojca Świętego Jana Pawła II*, t. 1, Wydawnictwo „Znak”, Kraków 1997, nr 55.

⁵ Por. KONGREGACJA KULTU BOŻEGO I DYSCIPLINY SAKRAMENTÓW, *Ogólne Wprowadzenie do Mszału Rzymskiego*, Pallotinum, Poznań 2004 (dalej cyt. OWMR), nr 1.

⁶ Por. *Katechizm Kościoła Katolickiego*, Pallotinum, Poznań 1994 (dalej cyt. KKK), nr 1091-1109.

z kwestią osób oddalonych od Kościoła, lecz jest także problemem eklezjologicznym. Należy pamiętać, że gdy osoby oddalone od Boga spotykają wierzących, pragną zobaczyć w nich to, czego nie widzieli nigdzie indziej: radość i nadzieję, które rodzą się z faktu przebywania z Chrystusem zmartwychwstałym. W sposobie celebracji Eucharystii chodzi zatem o ukazanie „pokładów życia Bożego w nas”⁷; chodzi o to, aby ujawniała się naturalność doświadczenia przebywania z Bogiem⁸; chodzi o propozycję mistyki, która będzie odpowiedzią na szczere poszukiwanie Boga, tkwiące we wnętrzu każdego człowieka.

Ars celebrandi, ożywiona szczerą wiarą, winna być połączona – jak przypomina Benedykt XVI – „z wiernym posłuszeństwem wobec norm liturgicznych w całej ich spójności”⁹. Nie znaczy to oczywiście, że owo posłuszeństwo normom gwarantuje – jakby z automatu – udział w życiu Bożym. Dawid Fagerberg pisze: „niestosowne jest stwierdzenie, że tylko kult sprawowany z rytualną precyzją gwarantuje obecność Boga – co więcej przekonanie o tak rytualistycznej kontroli nad Bogiem byłoby wręcz bluźnierstwem”¹⁰. Może się bowiem zdarzyć, że celebracja jest zgodna z normami liturgicznymi, lecz przypomina jedynie „formę religijnej dyscypliny” czy „rodzaj kościelnej musztry”¹¹. Dzieje się to wówczas, gdy zapomina się o istocie, misterium liturgii – o życiu Trójjedynego Boga przelewającym się na całe stworzenie, o zbawczym działaniu Boga na rzecz człowieka. Sposób celebracji sprowadzony jedynie do wierności normom Jean Corbon nazwał budowaniem dziurawych cystern¹². Wówczas celebracja może się jawić jej uczestnikom jako coś na kształt „pustego” rytu, sakralnej obrzędowości religii naturalnych czy też jako przysłowiowa „sztuka dla sztuki” bez jakiegokolwiek znaczenia dla ludzkiego życia¹³. Odpowiadając na pytanie o to, „jak celebrować”, należy zatem wychodzić od refleksji nad tym, co – lub poprawniej – Kogo celebруемy?¹⁴

⁷ RM 11.

⁸ Por. D. RIGHI, *La liturgia di coinvolgimento del sensibile nello Spirito e il suo ruolo nell'evangelizzazione*, w: *Teologia dell'evangelizzazione. Fondamenti e modelli a confronto*, a cura di M. Tagliaferri, EDB, Bologna 2014, s. 87.

⁹ BENEDYKT XVI, *Adhortacja apostolska o Eucharystii, źródle i szczyt życia i misji Kościoła „Sacramentum Caritatis”*, Wydawnictwo M, Kraków 2007 (dalej cyt. SCar), nr 37.

¹⁰ D.W. FAGERBERG, *Theologia prima. Czym jest teologia liturgiczna?*, Fundacja Dominikański Ośrodek Liturgiczny, Kraków 2018, s. 189.

¹¹ Por. T. KWIECIEŃ, *Wprowadzenie*, w: J. CORBON, *Liturgia – źródło wody życia*, „W drodze”, Poznań 2005, s. 7.

¹² Por. J. CORBON, *Liturgia – źródło wody życia*, s. 21-25.

¹³ Por. M. SODI, *La „nova evangelizatio” comincia anche dall'educazione alla liturgia?*, w: *Vino nuovo in otri nuovi? Sfide pastorali e giuridiche della nuova evangelizzazione*, a cura di M. Draulich, J. Pudumai Doss, Libreria Editrice Vaticana, Città del Vaticano 2013, s. 327.

¹⁴ Por. T. KWIECIEŃ, *Wprowadzenie*, s. 7.

W kontekście wezwania do nowego zapału i nowych form wyrazu w ewangelizacji potrzeba więc celebracji liturgicznej – jak uważa Gianfranco Ravasi – z jej *numen* (misterium) i z jej *lumen* (jasnością). Nie może być ona zatem ani nazbyt „mysteryjna”, ryzykując, że będzie w odbiorze zredukowana do jakiegoś magicznego sakralizmu. Nie może też być nazbyt uproszczona i nastawiona jedynie na intelektualne zrozumienie, ryzykując sprowadzenie jej do rangi świeckiego *party* czy happeningu lub z drugiej strony do teologicznego wykładu czy katechetycznego pouczenia. Celebracja winna być natomiast jasna, zrozumiała, istotowa. Jednocześnie winna strzec misterium, prawdy i transcendencji¹⁵. Tylko taka – piękna i poprawna może być sprawnym narzędziem ewangelizacji, może być żywą kerygmą.

To właśnie w tym miejscu spotyka się cel liturgii oraz cel działalności ruchów odnowy – chodzi o uczynienie z celebracji Eucharystii sprawnego narzędzia ewangelizacji; chodzi o jasne ukazanie Boga żywego w liturgii. Stosując nowe formy wyrazu w celebracji liturgicznej należy pamiętać, że Sobór Watykański II otworzył drogę do adaptacji liturgii, to znaczy dostosowania jej do nowych warunków, do rozważania i roztropnego używania „rzeczy nowych”¹⁶. Adaptacja ta jednak nie może polegać na wprowadzaniu elementów, poprzez które gubi się istotę liturgii – jej misterium. Przed jakąkolwiek adaptacją liturgii należy głębiej wniknąć w sens obecnych norm liturgicznych, które „są dowodem tej troski Kościoła, jego wiary i niezmiennej miłości ku najwyższej tajemnicy eucharystycznej”¹⁷. Wówczas może się okazać, że zamiast adaptować liturgię, wystarczy do liturgii wychowywać, wychowywać do mistyki i duchowości. Wychowanie liturgiczne nie sprowadza się bowiem do pouczenia o znaczeniu obrzędów i symboli, lecz jest wprowadzeniem do doświadczenia misterium, które aktualizuje się w liturgii na sposób wertykalny¹⁸.

W nazbyt pobieżnej adaptacji liturgii czy też wprowadzaniu do niej elementów jej obcych może się bowiem kryć pokusa antropocentrycznego podejścia do liturgii. Polega ono na mniemaniu, jakoby człowiek własnymi zabiegami doprowadzał do skuteczności Eucharystii, jakby reżyserował jej świętość. Tymczasem Eucharystia jest przede wszystkim zbawczym działaniem Boga dla nas; jest obdarowaniem i uświęceniem w Chrystusie¹⁹. Jan Paweł II

¹⁵ Por. G. RAVASI, *Dire Dio in modo bello. Evangelizzazione, arte ed estetica*, w: *Vino nuovo in otri nuovi? Sfide pastorali e giuridiche della nuova evangelizzazione*, a cura di M. Draulich, J. Pudumai Doss, Libreria Editrice Vaticana, Città del Vaticano 2013, s. 355 n.

¹⁶ Por. OWMR 10-15.

¹⁷ OWMR 1.

¹⁸ M. SODI, *La „nova evangelizatio” comincia anche dall’educazione alla liturgia?*, s. 323.

¹⁹ Por. M. MIGUT, *Eucharystia jako ofiara i zasady uczestnictwa w niej*, „Dobry Pasterz” 45 (2020), s. 46.

przestrzegał w tym względzie: „Zawsze obecna jest w człowieku pokusa, by zredukować Eucharystię do ludzkich wymiarów, podczas gdy w rzeczywistości to on winien otworzyć się na wymiary tajemnicy”²⁰. Sakramentalnego zjednoczenia z Bogiem nie wytwarzamy sobie sami, lecz otrzymujemy od Niego. Głównym działającym w liturgii jest nie człowiek, lecz Bóg Ojciec przez Chrystusa w Duchu Świętym (por. KL 14.19)²¹. Benedykt XVI przypomina zatem: „Liturgia eucharystyczna jest ze swej istoty *actio Dei*, która włącza nas w Jezusa poprzez Ducha”²². Eucharystia jest „świętą i Boską liturgią”²³.

Skutecznym narzędziem wychowywania do liturgii jest homilia liturgiczna, która jest integralną częścią celebracji liturgicznej (por. KL 52). Jej główną funkcją jest doprowadzenie uczestników liturgii do zjednoczenia się z Bogiem przez łaskę i upodobnianie się do Niego²⁴. Ma być ona – jak pisze Henri de Lubac odnośnie do funkcji współczesnej teologii – zastanawianiem się nad „rzeczywistym spotkaniem człowieka z Bogiem”, nad nauczaniem człowieka przyjmowania Boga, nad przemianą dokonującą się w człowieku pod wpływem łaski oraz nad wtargnięciem w jego życie „energii Bożej” i „mocy Ducha”²⁵. W homilii należy przede wszystkim uczyć „sztuki właściwego celebrowania, którą trzeba rozumieć w jedności z pełnym, czynnym i owocnym uczestnictwem wszystkich wiernych”²⁶.

Zamiast wprowadzać elementy obce duchowi Eucharystii, warto zatem wierniej wykorzystać homilię oraz możliwe do zastosowania komentarze i wstępy tak, aby uczynić ze zgromadzenia liturgicznego „lud dobrze usposobiony”²⁷, aby tworzyć – jak mówi Benedykt XVI – „osobiste warunki” uczestnictwa w Eucharystii²⁸. Warunki te polegają na posiadaniu odpowiedniej „dyspozycji serca”²⁹, na „należywym usposobieniu duszy” (KL 11). W celebracji można dopuszczać zatem jedynie takie działania, które pomagają w otwarciu się na misterium oraz w doświadczeniu chrystyfikacji i przeobstwienia, które są

²⁰ JAN PAWEŁ II, *List apostolski na rok Eucharystii „Mane nobiscum Domine”*, Wydawnictwo „M”, Kraków 2004, nr 14.

²¹ Por. M. SODI, *La „nova evangelizatio” comincia anche dall’educazione alla liturgia?*, s. 328.

²² SCar 7.

²³ KKK 1330.

²⁴ Por. C. VINCIE, *Mystagogical Preaching*, w: *A Handbook for Catholic Preaching*, gen. ed. E. Foley, Liturgical Press, Collegeville, MN 2016, s. 134-145.

²⁵ H. DE LUBAC, *Katolicyzm. Społeczne aspekty dogmatu*, „W drodze”, Poznań 2011, s. 214-215.

²⁶ „Rzeczywiście, pierwszym warunkiem, który sprzyja uczestnictwu Ludu Bożego w świętym obrzędzie, jest odpowiednia jego celebracja. *Ars celebrandi* jest najlepszym warunkiem *actuosa participatio*”. SCar 37.

²⁷ KKK 1098.

²⁸ SCar 55.

²⁹ KKK 1101.

celem każdej ewangelizacji³⁰. Wszystko, co nie mieści się w tym celu, nie jest do zaakceptowania w obchodzeniu Eucharystii.

2. CELEBRACJA LITURGICZNA A NOWE METODY EWANGELIZACJI

Pośród nowych metod ewangelizacji wskazuje się przede wszystkim metodę kerygmatyczną oraz metodę „opcji misyjnej”³¹. Obydwie te metody są ukierunkowane na adresata, który stracił żywy sens wiary, który nie uważa się już za członka wspólnoty Kościoła. Również i w tej przestrzeni może rodzić się „napięcie” między tymi metodami a celebracją liturgiczną, która jest przeciwieństwem – ze swojej natury – skierowana ku osobom o pogłębionej wierze. Przypomina o tym chociażby Konstytucja o liturgii świętej stwierdzając, że liturgia nie wyczerpuje całej działalności Kościoła i zanim człowiek zbliży się do liturgii, musi najpierw uwierzyć (por. KL 9). W Kościele polskim mamy jednak paradoksalną – choć korzystną dla nowej ewangelizacji – sytuację: w celebracjach liturgicznych uczestniczą także ochrzczeni, którzy nie mają osobistej więzi z Chrystusem, a swoją obecność w celebracji motywują względami kulturowymi lub chęcią przynależności do pewnej grupy społecznej³².

Wobec takiej sytuacji rodzą się następujące pytania: w jaki sposób takich uczestników włączyć w ewangelizację dokonującą się w Eucharystii? W jaki sposób przywrócić ich do żywej wiary bez naginania norm liturgicznych? Rozwiązaniem tej kwestii jest wykorzystanie w Eucharystii przepowiadania kerygmatycznego, nazywanego „pierwszym głosem”³³, czy też kerygmatem w sensie ścisłym. Z racji swej szczególnej mocy zbawczej przepowiadanie to prowadzi do rozbudzenia wiary u tych, którzy ją stracili³⁴. Wskazując na zasadność zastosowania takiej metody warto przypomnieć, że kerygmat

³⁰ Por. M. SODI, *La „nova evangelizatio” comincia anche dall’educazione alla liturgia?*, s. 327.

³¹ FRANCISZEK, *Adhortacja apostołska o głoszeniu Ewangelii w dzisiejszym świecie „Evangelii gaudium”*, Wydawnictwo M, Kraków 2013 (dalej cyt. EG), nr 27.

³² Wojciech Sadłoń, analizując religijność współczesnych Polaków, stwierdza: „Jako wierzący częściej określają się ci, którzy wykazują znaki konformizmu i nie chcą odróżnić się od większości. Bycie wierzącym w Polsce jest w pewnym stopniu wynikiem dostosowania się do otoczenia”. W. SADŁOŃ, *Jak wierzą Polacy?*, w: *Wierzę w Syna Bożego. Program duszpasterski Kościoła w Polsce na lata 2013-2017*, Wydawnictwo św. Wojciecha, Poznań 2012, s. 270.

³³ KONGREGACJA DS. DUCHOWIEŃSTWA, *Dyrektorium Ogólne o Katechizacji*, Pallottinum, Poznań 1998, nr 58.

³⁴ Por. C. TORCIVIA, *Il kerygma cristiano e i legami affettivi*, Il Pozzo di Giacobe, Trapani 2009, s. 131-159.

w sensie ścisłym czerpie swe tworzywo z Paschy Chrystusa³⁵, a ta z kolei jest treścią każdej celebracji liturgicznej, zwłaszcza zaś Eucharystii. W celebracji eucharystycznej zawsze mamy do czynienia z tym pierwotnym kerygmatem, który Karl Rahner nazwał *Urkerygma*³⁶. W ten eucharystyczny kerygmat wpisane jest i bierze swoją skuteczność każde kościelne przepowiadanie. Celebracja Eucharystii jest zatem naturalną przestrzenią realizacji przepowiadania kerygmatycznego. Dzięki niemu dokonuje się nie tylko pierwsze nawrócenie, lecz stała, prawdziwie chrześcijańska formacja polegająca na odniesieniu każdej rzeczywistości do śmierci i zmartwychwstania Chrystusa³⁷.

W zastosowaniu przepowiadania kerygmatycznego w celebracji Eucharystii – chodzi oczywiście o przestrzeń homilii mszalnej – należy jednak pamiętać, aby nie ograniczać się do powtarzania utartych formuł kerygmatu typu: „Bóg Cię kocha”, „jesteś grzesznikiem” itp. Chodzi tu bardziej o pójście w głąb tych formuł, poszukując ich pierwotnego znaczenia, ich biblijnej inspiracji³⁸. Dzięki temu homilista będzie mógł odnaleźć nowe słowa, formuły i treści, które będą się jawić jako oryginalne i bardziej dostosowane do percepcji i potrzeb słuchacza. Oczywiście idealną sytuacją jest, gdy kerygmatyczne teksty biblijne są proklamowane w ramach liturgii słowa. Niemniej trzeba pamiętać, że wszystkie teksty lekcjonarza należy interpretować w świetle Paschy Chrystusa³⁹, a ta – jak już zostało wspomniane – jest sercem kerygmatu w sensie ścisłym. Po odkryciu paschalnego ukierunkowania proklamowanych czytań mszalnych warto pokazać, jak słowo Boże urzeczywistnia się w eucharystycznej celebracji. Takie przepowiadanie „podwaja” moc kerygmatu, prowadząc do przyswojenia zbawienia zawartego w jego orędziu.

W kontekście wezwania do nowej ewangelizacji trzeba pamiętać, że każda homilia ma wymiar kerygmatyczny. Jej treścią jest bowiem zawsze kerygmat

³⁵ Kerygmat w sensie ścisłym to tzw. pierwsze głoszenie (DO 58), które zmierza do zrodzenia wiary. Oznacza on uroczystą i publiczną proklamację zbawienia dokonanego głównie w misterium paschalnym, połączoną z wezwaniem do radykalnego nawrócenia, wiary i chrztu. Por. J. KUDASIEWICZ, A. ZUBERBIER, *Kerygmat*, w: *Słownik teologiczny*, red. A. Zuberbier, t. 1, Wydawnictwo św. Jacka, Katowice 1998, s. 246-248.

³⁶ Por. K. RAHNER, *Pisma wybrane*, t. 2, Wydawnictwo WAM, Kraków 2007, s. 339; zob. K. RAHNER, *Wort und Eucharistie*, „Schriften zur Theologie IV (1964), s. 313-355.

³⁷ Por. A. GRILLO, *Eucaristia, celebrazione dei sacramenti e percorsi di primo Annuncio. Da una „pratica senza fede” ad una fede che si nutre della pratica rituale*, „Orientamenti pastorali” 51 (2003), s. 11.

³⁸ Wykaz podstawowych tekstów Nowego Testamentu zawierających kerygmat można znaleźć choćby w: S. DYK, *Nowa ewangelizacja – konkretne wezwanie*, s. 97-105.

³⁹ Por. KONGREGACJA KULTU BOŻEGO I DYSCIPLINY SAKRAMENTÓW, *Dyrektorium Homiletyczne*, Pallottinum, Poznań 2015 (dalej cyt. DH), nr 12-15.

w sensie szerokim. Odnosi się on do całego Pisma Świętego i oznacza orędzie o zbawczym działaniu Boga. Dlatego Sobór Watykański II definiuje homilię jako zwiastowanie „przedziwnych dzieł Bożych dokonanych w dziejach zbawienia” (KL 35), czyli w misterium Chrystusa (czego świadectwem jest Pismo Święte) i aktualizujących się dziś w Kościele (w celebracji liturgicznej i w życiu wierzących). Treścią kerygmatu w szerokim sensie jest „prawda o zbawieniu dokonany w pełni czasu przez Jezusa Chrystusa (to, co Bóg uczynił) i uobecniającym mocą Ducha Świętego w Kościele (to, co Bóg czyni) dla ludzi wszystkich miejsc i czasów”⁴⁰. Dlatego też homilia jest przepowiadaniem zbawczego działania Boga uobecniającego się w liturgii. Takie przepowiadanie rodzi wiarę i prowadzi uczestnika zgromadzenia liturgicznego do przyjęcia daru odkupienia jako „nowego stworzenia”; do przeżycia ontologicznej i sakramentalnej przemiany, a w konsekwencji dopiero wzywa do przemiany życia.

Razem z metodą kerygmatyczną można połączyć metodę „opcji misyjnej” z jej imperatywem poszukiwania oddalonych od Kościoła, z jej dynamizmem wychodzenia poza siebie. W przestrzeni celebracji Eucharystii dynamizm ten może ujawnić się choćby w braterskim przyjęciu osób zdechrystianizowanych, w swoistej „liturgicznej” gościnności. Może to polegać na przykład na dyskretnym zauważeniu obecności osób zdechrystianizowanych, włączeniu ich potrzeb w treść modlitwy wiernych, w życzliwym przekazaniu znaku pokoju itp. Szczególnie istotna jest umiejętność celebracji Eucharystii w taki sposób, aby być dla tych osób żywym znakiem bliskości Chrystusa poprzez sieć braterskich relacji⁴¹. Także w ten sposób ujawnia się piękno liturgii, która – według papieża Franciszka – „jest celebrowaniem ewangelizacyjnej działalności oraz źródłem dawania siebie ciągle na nowo”⁴². Jest to bardzo aktualne w obecnych czasach naznaczonych marginalizacją i samotnością.

Dynamika „opcji misyjnej” powinna się ujawnić przede wszystkim w sposobie i treści homilii eucharystycznej. Właściwy sposób przepowiadania w dynamice misyjnej powinien polegać na pasterskiej trosce o zgromadzonych, na słowie poświadczonym poprzez wiarę głoszącego⁴³, na niewykluczaniu osób zdechrystianizowanych poprzez zbyt uproszczone i pochopne potępienie

⁴⁰ B. BRZUSZEK, *Kerygmat w teologii dogmatycznej*, „Encyklopedia katolicka”, t. 8, Towarzystwo Naukowe KUL, Lublin 2000, kol. 1363-1364.

⁴¹ Por. KONGREGACJA DS. DUCHOWIEŃSTWA, Instrukcja *Nawrócenie duszpasterskie wspólnoty parafialnej w służbie ewangelizacyjnej Kościoła*, ekai.pl/dokumenty/instrukcja-nawrocenie-duszpasterskie-wspolnoty-parafialnej-w-sluzbie-misji-ewangelizacyjnej-kosciola/, Rzym 2020, nr 19.

⁴² EG 24.

⁴³ Por. R. HAJDUK, *Współczesne typy przepowiadania słowa Bożego*, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie, Olsztyn 2019, s. 25, 132-135.

ich stylu życia czy też uradykalnianie stanowisk nie zgadzających się z nauką Kościoła. Nie chodzi tu oczywiście o „naginanie” doktryny czy moralności chrześcijańskiej, lecz o wycucie i elastyczność w zakresie dostosowania tego, co się mówi, do tego, co się chce osiągnąć.

Ów styl przepowiadania winien wynikać także z treści kerygmatu w sensie ścisłym, który jest najpierw proklamacją zbawienia, a dopiero potem wezwaniem do nowej moralności. Chodzi też o to, aby w głoszeniu kerygmatu odnieść się do najgłębszych potrzeb, tęsknot drzemiących w człowieku, aby wyjść naprzeciw ludzkiemu oczekiwaniu na zbawienie, aby „tropić” słuchacza doświadczonego przez życie⁴⁴. Poprzez takie przepowiadanie „wkracza [się] w codzienne życie innych, skraca dystans [...]. Towarzyszy [się] ludzkości we wszystkich jej doświadczeniach, także tych dotkliwych, nierzadko długotrwałych”⁴⁵. W taki też sposób może się dokonywać „kultura spotkania”, o którym mówi Instrukcja Kongregacji ds. Duchowieństwa pt.: *Nawrócenie duszpasterskie wspólnoty parafialnej w służbie misji ewangelizacyjnej Kościoła* (2020):

„Kultura spotkania” jest środowiskiem, które promuje dialog, solidarność i otwartość na wszystkich, podkreślając centralną rolę osoby. Konieczne jest zatem, aby parafia była „miejscem” sprzyjającym byciu razem i rozwojowi trwałych relacji osobowych, które pozwalają każdemu doświadczyć poczucia przynależności i bycia akceptowanym. Wspólnota parafialna jest wezwana do rozwijania prawdziwej „sztuki bliskości”⁴⁶.

Od lat siedemdziesiątych XX w. w odniesieniu do przepowiadania liturgicznego słusznie podkreśla się jego chrystologiczno-paschalną koncentrację⁴⁷. Dziś należy ją uzupełnić o jego wrażliwość antropologiczną zgodnie z duchem II Soboru Watykańskiego, który kładł nacisk na personalizizm, a człowieka uczynił „drogą Kościoła”. Chodzi o to, aby w przepowiadaniu połączyć ze sobą soteriologię i antropologię. Tylko tak można głosić pełną prawdę o Tym, który jest Bogiem i Człowiekiem. Kerygmat powinien wejść zatem w krytyczny i wyzwalający dialog z ludzkim życiem⁴⁸. Ważne jest, aby po nazwaniu po imieniu ludzkich doświadczeń ukazać, jak znajdują one swą

⁴⁴ Por. C. DOTOLO, *L'annuncio del Vangelo. Dal Nuovo Testamento alla Evangelii Gaudium*, Cittadella Editrice, Assisi 2015, s. 102-108.

⁴⁵ Tamże.

⁴⁶ Por. KONGREGACJA DS. DUCHOWIEŃSTWA, *Instrukcja „Nawrócenie duszpasterskie wspólnoty parafialnej w służbie misji ewangelizacyjnej Kościoła”*, nr 25.

⁴⁷ Por. DH 12-15.

⁴⁸ Por. M. KLEMENTOWICZ, *Intertekstowość w homilii*, „Roczniki Teologiczne” 66 (2019), z. 12, s. 57-59.

odpowieź w słowie Bożym i są wplecione w przestrzeń zbawczego działania Boga w Eucharystii. Chodzi o to, aby jej uczestnik przekonał się, że tylko w Chrystusie może poznać i zrozumieć siebie samego, swoje życie i powołanie (por. KDK 22, 38); że kerygmat o zbawieniu w Chrystusie odkrywa przed nim nową, nieznaną dotąd perspektywę i pomaga przekroczyć ludzkie ograniczenia⁴⁹. Tylko w ten sposób można ukształtować człowieka na podobieństwo Chrystusa. Za pomocą takiego głoszenia kerygmat wrasta w życie człowieka, wszczepia go we wspólnotę wiary i sprawia, że Bóg w nim i przez niego dokonuje zbawienia świata. Nowa ewangelizacja osiąga wtedy swój cel.

W ten sposób będzie możliwe także przywrócenie naszej kulturze zdolności „dostrzegania konkretnej obecności Boga, Jego działania w świecie”⁵⁰. Misyjne ukierunkowanie homilii pomaga także zgromadzeniu liturgicznemu uniknąć niebezpieczeństwa bycia wspólnotą skostniałą i „sklerotyczną”. Kerygmat ukierunkowany antropologicznie pomaga bowiem w odnowieniu także własnej wiary, która zawsze jest narażona na ryzyko sekularyzacji, zmęczenia, lęku, zamieszania, koncentracji na sobie. Także w nas samych pojawiają się bowiem pytania właściwe osobom, które wiarę tracą. Misyjnie ukierunkowane przepowiadanie zaś ubogaca powszechne poszukiwanie Boga, autoweryfikuje nas samych i otwiera nas na szczere poszukiwanie Boga w Duchu Świętym⁵¹.

Warto podkreślić, że takie – misyjne i antropologiczne – ukierunkowanie przepowiadania liturgicznego jest bardzo naturalne. Czerpie ono bowiem swą treść z Ewangelii, w której nowa ewangelizacja znajduje swoje pierwotne uzasadnienie. Podstawowym argumentem za mówieniem o nowej ewangelizacji nie jest bowiem ani nowy kontekst jej głoszenia (np. proces sekularyzacji), ani nowy adresat (np. osoby zdechrystianizowane). Nowość ewangelizacji znajduje swe podstawowe uzasadnienie właśnie w samej Ewangelii, która zawsze – we wszystkich czasach i kontekstach – zawiera w sobie potencjał nowości i oryginalności⁵². Ewangelia jest zawsze nowa. W każdym czasie i wobec każdego człowieka z pomocą Ducha Świętego można wyprowadzić z Ewangelii potrzebną i oczekiwaną „nowość” oraz zbawczą moc.

⁴⁹ Por. P. MAKOŚA, *Katecheza młodzieży gimnazjalnej w Polsce. Stan aktualny i perspektywy rozwoju*, Wydawnictwo KUL, Lublin 2009, s. 448.

⁵⁰ FRANCISZEK, *Encyklika o wierze „Lumen fidei”*, Wydawnictwo WAM, Kraków 2013, nr 17.

⁵¹ Por. C. TORCIVIA, *Una lettura teologico-pastorale dei Lineamenta per il sinodo sulla nuova evangelizzazione*, w: *Vino nuovo in otri nuovi? Sfide pastorali e giuridiche della nuova evangelizzazione*, a cura di M. Draulich, J. Pudumai Doss, Libreria Editrice Vaticana, Città del Vaticano 2013, s. 64.

⁵² Por. tamże, s. 65.

Bez znajomości tego, co jest głównym motywem ewangelizacji, punktem wyjścia, wszystkie inicjatywy duszpasterskie, w tym homilia jako część Eucharystii, mogą mieć charakter powierzchowny lub też oscylować w kierunku swoistego fundamentalizmu i moralizmu⁵³. W konsekwencji takiego podejścia Ewangelia zostaje pozbawiona swej twórczej mocy. Tymczasem to właśnie w przestrzeni wiecznej nowości Ewangelii swoją rację znajduje wezwanie do nowego zapału i poszukiwania nowych form ewangelizacji. Te elementy nowości kryjące się w Ewangelii Kościół ma zwiastować w sposób bardziej wierny, odważny i połączony z autentycznym świadectwem wiary. Warto w tym miejscu przytoczyć stwierdzenie ze wspomnianej już instrukcji o „Nawróceniu duszpasterskim wspólnoty parafialnej”

Kościół głosi, że Słowo „stało się ciałem i zamieszkało wśród nas” (J 1, 14). To Słowo Boże, które ma upodobanie mieszkać pomiędzy ludźmi, w swoim niewyczerpanym bogactwie zostało przyjęte na całym świecie przez różne ludy, wzbudzając najszlachetniejsze aspiracje, w tym pragnienie Boga, godność życia każdego człowieka, równość ludzi i szacunek dla odmienności w jednej rodzinie ludzkiej, dialog jako narzędzie uczestnictwa, tęsknotę za pokojem, gościnność jako wyraz braterstwa i solidarności, odpowiedzialną ochronę stworzenia. Jest zatem nie do pomyślenia, aby taka nowość, której rozprzestrzenianie się aż po krańce świata jest wciąż niedokończone, osłabła lub, co gorsza, zaniknęła⁵⁴.

*

Wezwanie do nowej ewangelizacji wyrasta z dzieła odnowy II Soboru Watykańskiego⁵⁵ i jest skierowane do całego Kościoła i do całej jego działalności, w tym także do celebracji liturgicznej. I choć między realizacją wezwania do nowej ewangelizacji a celebracją Eucharystii istnieje swoistego rodzaju „napięcie”, to łatwo można odnaleźć przestrzenie, które je łączą. Nowy zapał ewangelizacyjny może się objawić choćby w celebracji z odnowioną wiarą, w naturalności doświadczenia Boga żywego. Bardziej ostrożnym należy być natomiast w zastosowaniu w liturgii nowych środków wyrazu. I choć reforma

⁵³ Por. R. FISICHELLA, *La nuova evangelizzazione. Una sfida per uscire dall'indifferenza*, Mondadori, Milano 2011, s. 22-25.

⁵⁴ Por. KONGREGACJA DS. DUCHOWIEŃSTWA, *Instrukcja „Nawrócenie duszpasterskie wspólnoty parafialnej w służbie misji ewangelizacyjnej Kościoła”*, nr 5.

⁵⁵ Zob. A. LEWEK, *Nowa ewangelizacja w duchu Soboru Watykańskiego II*, t. 2, Wydawnictwo św. Jacka, Katowice 1995.

soborowa pozwala na adaptację liturgii, należy zawsze pamiętać, aby nie czynić tego zbyt pochopnie, aby nie zasłonić jej istoty, którą jest misterium objawiającego się Boga. Zanim wprowadzi się jakąkolwiek adaptację, warto najpierw wniknąć w sens norm liturgicznych, które regulują celebrację – wynikają one bowiem z miłości do wspomnianej istoty liturgii. Zamiast owe normy zmieniać czy naginać, wystarczy do liturgii wychować tak, aby uczestnik zgromadzenia liturgicznego mógł przyswoić sobie najgłębszą rzeczywistość Eucharystii. Wychowanie to winno być bardziej drogą ku wnętrzu (uczestnictwo wewnętrzne) i ku górze (zjednoczenie z Bogiem). Celebracja liturgiczna może być także przestrzenią zastosowania metody kerygmatycznej i metody „opcji misyjnej”. Kerygmat w sensie ścisłym wyrasta bowiem w swojej treści z Paschy Chrystusa, zawsze uobecnianej w Eucharystii. Każda Msza św. może być zatem okazją do przedstawienia jakiegoś aspektu kerygmatu w sensie ścisłym. Wystarczy powiązać go z tekstami świętymi (paschalna interpretacja) oraz wskazać na jego liturgiczną aktualizację. Metoda „opcji misyjnej” z kolei może być zrealizowana w sposobie celebracji eucharystycznej, który będzie umacniał sieć braterskich powiązań i stawał się kulturą spotkania. Odnosi się to głównie do homilii mszalnej, która w swej treści powinna być otwarta na potrzeby, problemy i pragnienia człowieka zdechrystianizowanego; powinna ukazywać *novum* Ewangelii, zdolnej zachwycić i pobudzić do wiary człowieka wszystkich czasów i kultur. W powyższym świetle nowa ewangelizacja jawi się jako pełne zapału i wiary ukazywanie dynamiki kryjącej się wewnątrz Eucharystii.

BIBLIOGRAFIA

- BENEDYKT XVI, Adhortacja apostolska o Eucharystii, źródle i szczyt życia i misji Kościoła „Sacramentum Caritatis”, Wydawnictwo M, Kraków 2007.
- BRZUSZEK B., Kerygmat. W teologii dogmatycznej, „Encyklopedia katolicka”, t. 8, red. A. Szostek i in., Towarzystwo Naukowe KUL, Lublin 2000, kol. 1363-1364.
- CHROMY R., Eucharystia daje życie. Tematyka, założenia i cele programu duszpasterskiego dla Kościoła w Polsce na lata 2019-2022, w: Wielka tajemnica wiary. Program duszpasterski Kościoła w Polsce na rok 2019/2020. Zeszyt teologiczno-pastoralny, red. J. Bartoszek, R. Chromy, K. Piechaczek, Instytut Gość Media, Katowice 2019, s. 11-20.
- CORBON J., Liturgia – źródło wody życia, „W drodze”, Poznań 2005.
- DE LUBAC H., Katolicyzm. Społeczne aspekty dogmatu, „W drodze”, Poznań 2011.
- DOTOLO C., L’annuncio del Vangelo. Dal Nuovo Testamento alla „Evangeli Gaudium”, Cittadella editrice, Assisi 2015.
- DYK S., Nowa ewangelizacja – konkretne wezwanie, Wydawnictwo „Przystanek Jezus”, Gubin 2015.

- FAGERBERG D.W., *Theologia prima. Czym jest teologia liturgiczna?*, Fundacja Dominikański Ośrodek Liturgiczny, Kraków 2018.
- FISICHELLA R., *La nuova evangelizzazione. Una sfida per uscire dall'indifferenza*, Mondadori, Milano 2011.
- FRANCISZEK, *Adhortacja apostolska o głoszeniu Ewangelii w dzisiejszym świecie „Evangelii Gaudium”*, Wydawnictwo „M”, Kraków 2013.
- FRANCISZEK, *Encyklika o wierze „Lumen fidei”*, Wydawnictwo WAM, Kraków 2013.
- GRILLO A., *Eucaristia, celebrazione dei sacramenti e percorsi di primo Annuncio. Da una „pratica senza fede” ad una fede che si nutre della pratica rituale „Orientamenti pastorali”* 51 (2003), s. 11-94.
- HAJDUK R., *Współczesne typy przepowiadania słowa Bożego*, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie, Olsztyn 2019.
- JAN PAWEŁ II, *Encyklika o stałej aktualności posłania misyjnego „Redemptoris missio”*, w: *Encykliki Ojca Świętego Jana Pawła II*, Wydawnictwo św. Stanisława, Kraków 1996, s. 379-460.
- JAN PAWEŁ II, *List apostolski na rok Eucharystii „Mane nobiscum Domine”*, Wydawnictwo „M”, Kraków 2004.
- JAN PAWEŁ II, *List apostolski w związku z przygotowaniem Jubileuszu Roku 2000 „Tertio millennio adveniente”*, w: *Wybór listów Ojca Świętego Jana Pawła II*, t. 1, Wydawnictwo „Znak”, Kraków 1997, s. 167-205.
- Katechizm Kościoła Katolickiego*, Pallottinum, Poznań 1994.
- KLEMENTOWICZ M., *Intertekstowość w homilii*, „Roczniki Teologiczne” 66 (2019), z. 12, s. 53-64.
- KONGREGACJA DS. DUCHOWIEŃSTWA, *Dyrektorium Ogólne o Katechizacji*, Pallottinum, Poznań 1998.
- KONGREGACJA DS. DUCHOWIEŃSTWA, *Instrukcja Nawrócenie duszpasterskie wspólnoty parafialnej w służbie misji ewangelizacyjnej Kościoła*, Rzym 2020, ekai.pl/dokumenty/instrukcja-nawrocenie-duszpasterskie-wspolnoty-parafialnej-w-sluzbie-misji-ewangelizacyjnej-kosciola/.
- KONGREGACJA KULTU BOŻEGO I DYSCYPLINY SAKRAMENTÓW, *Dyrektorium homiletyczne*, Pallottinum, Poznań 2015.
- KONGREGACJA KULTU BOŻEGO I DYSCYPLINY SAKRAMENTÓW, *Ogólne Wprowadzenie do Mszału Rzymskiego*, Pallottinum, Poznań 2004.
- KUDASIEWICZ J., ZUBERBIER A., *Kerygmat*, w: *Słownik teologiczny*, red. A. Zuberbier, t. 1, Wydawnictwo św. Jacka, Katowice 1998, s. 246-248.
- KWIECIEŃ T., *Wprowadzenie*, w: J. CORBON, *Liturgia – źródło wody życia*, „W drodze”, Poznań 2005, s. 5-9.
- LEWEK A., *Nowa ewangelizacja w duchu Soboru Watykańskiego II*, t. 2, Wydawnictwo św. Jacka, Katowice 1995.
- MAKOSA P., *Katecheza młodzieży gimnazjalnej w Polsce. Stan aktualny i perspektywy rozwoju*, Wydawnictwo KUL, Lublin 2009.
- MIGUT B., *Eucharystia jako ofiara i zasady uczestnictwa w niej*, „Dobry Pasterz” 45 (2020), s. 35-54.
- RAHNER K., *Pisma wybrane*, t. 2, Wydawnictwo WAM, Kraków 2007.
- RAHNER K., *Wort und Eucharistie*, w: K. RAHNER, *Schriften zur Theologie*, t. IV, Benziger, Einsiedeln 1964, s. 313-355.

- RAVASI G., Dire Dio in modo bello. Evangelizzazione, arte ed estetica, w: *Vino nuovo in otri nuovi? Sfide pastorali e giuridiche della nuova evangelizzazione*, a cura di M. Draulich, J. Pudumai Doss, Libreria Editrice Vaticana, Città del Vaticano 2013, s. 341-358.
- RIGHI D., La liturgia di coinvolgimento del sensibile nello Spirito e il suo ruolo nell'evangelizzazione, w: *Teologia dell'evangelizzazione. Fondamenti e modelli a confronto*, a cura di M. Tagliaferri, EDB, Bologna 2014, s. 79-87.
- SADŁOŃ W., Jak wierzą Polacy?, w: *Wierzę w Syna Bożego. Program duszpasterski Kościoła w Polsce na lata 2013-2017*, Wydawnictwo św. Wojciecha, Poznań 2012, s. 269-275.
- SODI M., La „nova evangelizatio” comincia anche dall'educazione alla liturgia?, w: *Vino nuovo in otri nuovi? Sfide pastorali e giuridiche della nuova evangelizzazione*, a cura di M. Draulich, J. Pudumai Doss, Libreria Editrice Vaticana, Città del Vaticano 2013, s. 317-340.
- TORCIVIA C., Il kerygma cristiano e i legami affettivi, *Il Pozzo di Giacobbe*, Trapani 2009.
- TORCIVIA C., Una lettura teologico-pastorale dei Lineamenta per il sinodo sulla nuova evangelizzazione, w: *Vino nuovo in otri nuovi? Sfide pastorali e giuridiche della nuova evangelizzazione*, a cura di M. Draulich, J. Pudumai Doss, Libreria Editrice Vaticana, Città del Vaticano 2013, s. 61-81.
- VINCIE C., *Mystagogical Preaching*, w: *A Handbook for Catholic Preaching*, gen. ed. E. Foley, Liturgical Press, Collegeville, MN 2016, s. 134-145.

CELEBRACJA EUCHARYSTII

JAKO PRZESTRZEŃ REALIZACJI WEZWANIA DO NOWEJ EWANGELIZACJI

Streszczenie

Treścią artykułu jest odpowiedź na pytanie: w jaki sposób celebrowanie Eucharystii może stać się przestrzenią realizacji wezwania do nowej ewangelizacji. Odpowiadając na tak postawione pytanie, wskazano na takie elementy nowej ewangelizacji, jak nowy zapach, nowe środki wyrazu, metoda kerygmaticzna i metoda „opcji misyjnej” (EG 27), oraz przedstawiono możliwości ich realizacji w ramach celebrowania Eucharystii. Wykazano, że nowy zapach może przybrać formę celebrowania z odnowioną wiarą oraz naturalnością doświadczenia przebywania z Bogiem. Nowe środki wyrazu powinny być wkomponowane w możliwości adaptacyjne celebrowania liturgicznego, bez naruszania świętości i misterium Eucharystii. Motywem zastosowania metody kerygmaticznej jest wydarzenie Paschy Chrystusa uobecniającej się w Eucharystii, a będącej treściowym źródłem kerygmatu w sensie ścisłym. Metoda misyjna zaś może przejawiać się choćby w otwarciu homilii mszalnej na problemy i pragnienia człowieka zdechrystianizowanego.

Słowa kluczowe: celebrowanie Eucharystii; homilia; nowa ewangelizacja.